

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5Cdo/55/2023
Identifikačné číslo spisu: 6121445337
Dátum vydania rozhodnutia: 25.01.2024
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Halušková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2024:6121445337.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Haluškovej a členov senátu JUDr. Jany Bajánkovej a JUDr. Jozefa Kolcuna, PhD. v spore žalobcu obchodnej spoločnosti Luvero, s. r. o., Veľký Šariš, M. R. Štefánika 574/40, IČO: 52 202 631, zastúpeného advokátskou kanceláriou AK MAZANEC, s. r. o., Prešov, Metodova 3331/12, IČO: 53 494 920, proti žalovanému Y. K., narodenému XX. I. XXXX, R., H. XX, zastúpenému advokátskou kanceláriou VOLČKO & PARTNERS, s.r.o., Košice, Mlynská 27, IČO: 55 968 058, o zaplatenie 21 875 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 9Csp/182/2021, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 13. októbra 2022 sp. zn. 10CoCsp/18/2022 takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalobcovi voči žalovanému p r i z n á v a náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1.1. Okresný súd Prešov (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 11. apríla 2022 sp. zn. 9Csp/182/2021 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi 20 000 eur s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne z tejto sumy od 14. júla 2021 do zaplatenia v lehote do troch dní od právoplatnosti rozsudku, zamietol žalobu v prevyšujúcej časti a uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania v rozsahu 40,94 % do troch dní odo dňa právoplatnosti uznesenia súdu prvej inštancie o výške týchto trov. Aplikujúc ustanovenia Občianskeho zákonníka o bezdôvodnom obohatení (§ 451 a nasl.), o postúpení pohľadávky (§ 524), o omeškaní (§ 517) a o splatnosti pohľadávky (§ 563) ustálil, že právny predchodca žalobcu OCEANIA INVESTMENTS, s. r. o. mal voči žalovanému pohľadávku z bezdôvodného obohatenia vo výške 11.423,71 eura a 8.576,29 eura, ktorú zmluvou podľa § 524 a nasl. Občianskeho zákonníka postúpil žalobcovi. Z dokazovania vyplynulo, že predávajúci žalovaný Y. K. a V. H. uzatvorili s kupujúcim OCEANIA INVESTMENTS, s. r. o. dňa 08. augusta 2013 kúpnu zmluvu, predmetom ktorej boli nehnuteľnosti zapísané na listoch vlastníctva č. XX a XXX v kat. úz. N. v spoluvlastníctve predávajúcich; z kúpnej ceny 25 000 eur pripadla žalovanému suma 21 875 eur (za spoluvlastnícky podiel 7/8) a V. H. 3 125 eur (spoluvlastnícky podiel 1/8); na jej základe bol povolený vklad vlastníckeho práva v katastri nehnuteľností. Po zistení absolútnej neplatnosti

tejto kúpnej zmluvy z dôvodu jej nepodpísania V. H. tie isté zmluvné strany uzavreli dňa 20. mája 2015 kúpnu zmluvu identického obsahu (ďalej len „kúpna zmluva 2“) s dohodou, že povinnosť kupujúceho zaplatiť kúpnu cenu je započítaná na povinnosť žalovaného na vrátenie kúpnej ceny z neplatnej kúpnej zmluvy zo dňa 08. augusta 2013. Kúpna zmluva 2 predmetom vkladového konania nebola. Okresný súd Prešov rozsudkom č. k. 20C/25/2017-94 určil, že Y. K. je podielovým spoluvlastníkom nehnuteľností nachádzajúcich sa v kat. úz. N. v pomere 7/8 k celku. Urobil tak po zistení, že kúpna zmluva zo dňa 8. augusta 2013 aj kúpna zmluva z 20. mája 2015 je neplatná aj v zmysle § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka pre nedostatok vážnosti vôle, pretože zmluvné strany len predstierali uzatvorenie kúpnej zmluvy a v skutočnosti mali vôľu zabezpečiť pohľadávku spoločnosti OCEANIA INVESTMENTS s. r. o. zo zmluvy o pôžičke, ktorú uzatvorila s C. Q..

1.2. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že v tomto konaní ex offo dôkazy vykonávať nemožno, lebo nejde o spotrebiteľský spor. Vzhľadom na záver vyplývajúci zo súdneho konania vedeného pred Okresným súdom Prešov sp. zn. 20C/25/2017, že spoločnosť OCEANIA INVESTMENTS s. r. o. sa nestala vlastníkom nehnuteľnosti nárok žalobcu posúdil podľa § 451 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“), pričom za relevantnú judikatúru o bezdôvodnom obohatení v prípade neplatnej zmluvy označil rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 28Cdo/808/2011, 28Cdo/1482/2010, 33Odo/366/2003 a 33Odo/1129/2006. Vzhľadom na neplatný právny úkon kúpnej zmluvy vznikol medzi stranami zmluvy právny vzťah z bezdôvodného obohatenia vzniknutého plnením z neplatného právneho úkonu a žalovanému ako predávajúcemu vznikla povinnosť vrátiť prijatú kúpnu cenu. Keďže aj kúpnu zmluvu 2 vyhodnotil okresný súd ako neplatnú, znovu došlo k vzniku bezdôvodného obohatenia a povinnosti žalovaného vydať kúpnu cenu právnenému predchodcovi žalobcu, čo bolo vyrovnané tým, že vlastnícke právo žalovaného na právneho predchodcu žalobcu neprešlo. K námietkam žalovaného súd prvej inštancie uviedol, že vzťah z bezdôvodného obohatenia je výlučne vzťahom medzi stranami neplatnej zmluvy, medzi ktorými sa môže vykonať vrátenie plnení z tejto (neplatnej) zmluvy, pričom podľa § 458 ods. 1 Občianskeho zákonníka sa musí vydať všetko, čo bolo neoprávnene získané. Dôvod, pre ktorý žalovaný časť kúpnej ceny poskytol na vyrovnanie záväzku svojej sesternice C. Q. a časť na účet svojej sestry, súd prvej inštancie považoval pre vzájomnú reštitučnú povinnosť za bezvýznamný. Žalobe tak okresný súd vyhovel čo do sumy 20 000 eur a o sumu 1 875 eur žalobu zamietol, keďže uvedenú sumu žalovaný neprevzal. Úrok z omeškania okresný súd priznal žalobcovi zo sumy 20 000 eur vo výške 5 % ročne od 14. júla 2021 do zaplatenia s poukazom na § 563, § 517 ods. 1 a 2 OZ a § 3 ods. 1 nar. č. 87/1995 Z. z. - bolo preukázané, že žalovaný bol vyzvaný na plnenie výzvou jemu doručenou 12. júla 2021. Žalovaný mal plniť 13. júla 2021, 14. júla 2021 sa dostal do omeškania. O náhrade trov konania rozhodol súd prvej inštancie podľa § 251 a § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“). Žalobca bol úspešný v rozsahu 70,47 % a žalovaný v rozsahu 29,53 %, preto priznal žalobcovi voči žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 40,94 %.

2.1. Krajský súd v Prešove ako súd odvolací (ďalej tiež „odvolací súd“) rozsudkom z 13. októbra 2022 sp. zn. 10CoCsp/18/2022 potvrdil I. a III. výrok rozsudku súdu prvej inštancie napadnutý odvolaním žalovaného a rozhodol, že žalobca má voči žalovanému nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

2.2. Žalovaný okrem nedostatočného odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie vytkol nesprávne právne posúdenie veci, za ktoré označil vyhodnotenie právneho vzťahu strán sporu ako nespotebiteľského. Podľa názoru žalovaného mal súd prvej inštancie postupovať podľa § 290 a nasl. CSP a aplikovať normy upravujúce ochranu spotrebiteľa, najmä ust. § 54a Občianskeho zákonníka. K tomu odvolací súd uviedol, že ak by sa kúpne zmluvy mali vyhodnocovať samostatne bez ohľadu na ich neplatnosť, argumentácia žalovaného ohľadom postavenia predávajúceho OCEANIA INVESTMENTS s. r. o. ako dodávateľa, ktorý konal v rámci svojej podnikateľskej činnosti (nákup a predaj nehnuteľností, realitná činnosť) a postavenia žalovaného ako fyzickej osoby, ktorá nekonala v rámci svojej obchodnej či podnikateľskej činnosti by bola správna a kúpne zmluvy by mohli byť posúdené ako spotrebiteľské. Z vykonaného dokazovania a zo skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie, ktorým je odvolací súd viazaný (§ 383 CSP) však vyplynulo, že tieto zmluvy boli neplatné, lebo predstierali uzavretie iného právneho úkonu, ktorým mal byť zabezpečený záväzkový vzťah z pôžičky pre C. Q.. Pre posúdenie, či medzi právnym predchodcom žalobcu a žalovaným išlo o spotrebiteľský vzťah by bolo potrebné ustáliť,

či aj hlavný záväzkový vzťah medzi C. Q. a jej veriteľom bol založený spotrebiteľskou zmluvou; zo zisteného skutkového stavu takýto záver nevyplýva. Doplnenie dokazovania za účelom ustálenia, či ide o vzťah spotrebiteľský alebo nie by bolo v tomto štádiu konania nevhodné, keďže by správnosť rozhodnutia súdu prvej inštancie nezmenilo.

2.3. Ak by aj totiž mali byť aplikované normy procesného práva podľa § 290 a nasl. CSP, odvolací súd poukázal na § 296 CSP a § 291 ods. 3 CSP a doplnil, že žalovaný bol počas konania pred súdom prvej inštancie zastúpený advokátom, k ukončeniu zastúpenia došlo po vyhlásení rozsudku počas plynutia lehoty na podanie odvolania. Súd prvej inštancie teda mohol postupovať aj podľa procesných ustanovení o sudcovskej koncentrácii konania a zákonnej koncentrácii konania, ktorých použitie je v prípade spotrebiteľských sporov vylúčené v prípadoch, ak spotrebiteľ nie je zastúpený advokátom. Aj v prípade, ak by išlo o spotrebiteľský spor, priebeh konania pred súdom prvej inštancie a použitie procesných predpisov by nemali dopad na poskytnutie súdnej ochrany.

2.4. Ani posúdenie, či nárok žalobcu vychádza z neplatnej spotrebiteľskej alebo nespotebiteľskej kúpnej zmluvy nie je podľa odvolacieho súdu spôsobilé zmeniť správnu aplikáciu ustanovení Občianskeho zákonníka o bezdôvodnom obohatení. Žalovaný aj ako spotrebiteľ by bol povinný vrátiť plnenie získané neplatnou kúpnu zmluvou. Ustanovenia §§ 451, 457 a 458 OZ upravujú osobitnú reštitučnú povinnosť pri záväzkových právnych vzťahov z bezdôvodného obohatenia, kde právnym dôvodom vzniku je buď neplatnosť zmluvy alebo jej zrušenie. Kúpne zmluvy uzavreté dňa 08. augusta 2013 a 20. mája 2015 sú neplatné, dôsledkom čoho je vznik povinnosti zmluvných strán vzájomne sa vypořadať podľa zásad o bezdôvodnom obohatení. Každý z účastníkov neplatnej zmluvy je teda povinný vrátiť druhému to, čo podľa nej dostal. Kúpna zmluva je typicky obojstranne zaväzujúcou zmluvou, kde sú práva a povinnosti oboch účastníkov zmluvy vzájomne podmienené a rovnako sú podmienené ich nároky na vrátenie už prijatých plnení, ak je zmluva neplatná. Obidve zmluvné strany sú zároveň povinným i oprávneným z právneho vzťahu bezdôvodného obohatenia získaného plnením podľa neplatnej zmluvy. Tento synalagmatický vzťah vyplýva priamo zo zákona. Súd prvej inštancie správne ustálil, že na základe prvej kúpnej zmluvy právny predchodca žalobcu plnil spôsobom dohodnutým v kúpnej zmluve v časti na účet spoločnosti DS service aj na účet sestry žalovaného. Dôvod, prečo žalovaný časť plnenia poskytol na vyrovnanie záväzku svojej sesternice p. Q. a časť plnenia na účet svojej sestry, je pre vzájomnú reštitučnú povinnosť bezvýznamný. Tieto závery súdu prvej inštancie žalovaný v odvolaní ani nenamietal.

2.5. K žalovaným vznesenej námietke premlčania odvolací súd uviedol, že premlčanie je odrazom pravidla *vigilantibus iura scripta sunt*, teda že zákony sú písané pre tých, ktorí o svoje práva dbajú. Okrem § 107 ods. 1 a 2 OZ zdôrazneného žalovaným treba uviesť aj ods. 3, podľa ktorého ak sú účastníci neplatnej alebo zrušenej zmluvy povinní navzájom si vrátiť všetko, čo podľa nej dostali, prihliadne súd na námietku premlčania len vtedy, ak by aj druhý účastník mohol premlčanie namietat'. Odvolací súd poukázal na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 26. februára 2020 sp. zn. 8Cdo/15/2019 zverejnené v Zbierke stanovísk NS a rozhodnutí súdov SR č. 1/2021 pod R 13/2021, podľa ktorého ustanovenie § 107 ods. 3 Občianskeho zákonníka možno aplikovať iba v prípadoch synalagmatických záväzkov, keď proti sebe stojí právo, ktoré sa premlčuje (právo na vydanie peňažného plnenia) a právo, ktoré sa nepremľčuje (právo vlastnícke); aplikácia tohto ustanovenia na prípady, ak proti sebe stoja dve premlčateľné práva je vylúčená. V prejednávanej veci je nesporné, že kúpne zmluvy medzi právnym predchodcom žalobcu a žalovaným sú neplatné. Ich predmetom bol prevod vlastníckeho práva k spoluvlastníckemu podielu žalovaného k nehnuteľnostiam, čo znamená, že žalovaný sa voči právnemu predchodcovi žalobcu z titulu neplatných zmlúv domáhal určenia vlastníckeho práva k svojmu spoluvlastníckemu podielu. Vlastnícke právo sa podľa ust. § 100 ods. 2 Občianskeho zákonníka nepremľčuje. Preto aplikujúc ust. § 107 ods. 3 Občianskeho zákonníka pri neplatnej kúpnej zmluve sa nepremľčuje právo na vrátenie plnenia, teda vrátenia kúpnej ceny.

2.6. Skutočnosti uvedené v odvolaní žalovaného podľa odvolacieho súdu teda neboli spôsobilé spochybniť správnosť skutkových a právnych záverov, ku ktorým dospel súd prvej inštancie ani vecnú správnosť jeho rozsudku. Odvolací súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že rozsudok súdu prvej inštancie zodpovedá požiadavkám kladeným na odôvodnenie rozhodnutí. Súd prvej inštancie v odôvodnení uviedol rozhodujúci skutkový stav, primeraným spôsobom opísal priebeh konania, stanoviská strán k veci, výsledky vykonaného dokazovania, a citoval právne predpisy, ktoré aplikoval na zistený skutkový stav a z ktorých vyvodil právne závery. Odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v

napadnutej časti aj vo vecne správnom výroku o trovách konania pred súdom prvej inštancie podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdil.

2.7. O trovách odvolacieho konania bolo odvolacím súdom rozhodnuté podľa § 396 ods. 1 a § 255 ods. 1 a 2 a v odvolacom konaní úspešnému žalobcovi bola priznaná náhrada trov voči žalovanému, ktorý v odvolacom konaní úspech nemal. Výšku týchto trov ustáli postupom podľa ust. § 262 ods. 2 CSP súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia odvolacieho súdu samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný dovolanie podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku. Namietol, že žalovanému nebola súdmi priznaná jemu prislúchajúca ochrana spotrebiteľa. Súd prvej inštancie konštatoval, že nejde o spotrebiteľský spor, vykonal všetky stranami navrhované dôkazy a mohol rozhodovať bez toho, aby prípadne vykonával dokazovanie dôkazmi stranami sporu nepredloženými alebo nenavrnutými; z akého dôvodu zaujal súd prvej inštancie takéto stanovisko nebolo vysvetlené. Odvolací súd sa otázkou posúdenia spotrebiteľského charakteru právneho vzťahu zaoberal výlučne v hypotetickej rovine, vyriešenie tejto otázky považoval za neehospodárne, pretože ide o bezdôvodné obohatenie zo synalagmatického záväzku. Súdy podľa žalovaného (ďalej aj „dovolateľa“) neprihliadali na § 290 CSP. Ak odvolací súd považoval za potrebné doplniť dokazovanie, mal vykonať dokazovanie sám, alebo rozsudok okresného súdu zrušiť a vrátiť mu vec na ďalšie konanie a rozhodnutie. Dovolateľ namietol aj nedostatočné odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu, jeho arbitrárnosť a presvedčivosť. V ďalšej časti dovolania namietol dopad posúdenia spotrebiteľskej povahy sporu na aplikáciu § 107 ods. 3 Občianskeho zákonníka o premlčaní. Odvolací súd na žalovaným vznesenú námietku premlčania neprihliadol, pretože ide o synalagmatický záväzok a proti sebe stoja premlčateľné a nepremľateľné právo; poukázal na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8Cdo/15/2019 resp. podľa označenia dovolateľa „judikát č. 1/2021 pod R 13/2021“, ktoré nerieši vzťah § 107 ods. 3 Občianskeho zákonníka a § 54a Občianskeho zákonníka. Komentár k Civilnému sporovému poriadku pritom uvádza, že § 54a Občianskeho zákonníka je modifikáciou § 107 ods. 3 Občianskeho zákonníka, v zmysle čoho nemožno vymáhať premlčané právo zo spotrebiteľskej zmluvy, nastáva osobitný druh preklúzie a súd by mal na nevymáhateľnosť takéhoto práva prihliadnuť ex offi. S odkazom na § 107 ods. 3 OZ sa súd nezaoberal časovým momentom začatia plynutia premlčacej lehoty. Subjektívna aj objektívna premlčacia lehota uplynula, keďže k výplate peňažných prostriedkov došlo v roku 2013 a žaloba bola podaná 22. júla 2021. Ako právnu otázku, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená, dovolateľ vymedzil otázku, či sa má § 107 ods. 3 Občianskeho zákonníka vykladať v zmysle § 54a Občianskeho zákonníka tak, že v spotrebiteľskom spore je potrebné prihliadať na námietku premlčania aj v prípade synalagmatického právneho vzťahu.

4. Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že odvolací súd primerane zodpovedal otázku žalovaného o charaktere právneho vzťahu právneho predchodcu žalobcu a žalovaného aj o dopade na konanie pred súdom prvej inštancie a na premlčanie v prípade, ak by išlo o spotrebiteľský spor; žalobca sa s jeho závermi stotožnil. Poukázal na ustanovenia o koncentrácii konania aj viazanosť odvolacieho súdu skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP; ďalej tiež „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP) skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania.

6. Dovolateľ odvodzoval prípustnosť dovolania od ustanovenia § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Dovolací súd musí pripomenúť, že dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok (nie ďalšie odvolanie) a dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (pozri rozhodnutia odvolacieho súdu napr. sp. zn. 2Cdo/165/2017, 3Cdo/14/2017, 4Cdo/157/2017, 5Cdo/155/2016, 8Cdo/67/2017). Mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho

súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie a na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

8. Z obsahu dovolania (§ 124 CSP) vyplýva, že žalovaný vo vzťahu k § 420 písm. f) CSP (okrem polemiky so závermi súdov nižších inštancií a nesúhlasu s ich skutkovými zisteniami) namietal nedostatok riadneho odôvodnenia rozsudkov súdov nižších inštancií a ich arbitrárnosť. Dovolací súd na tomto mieste zdôrazňuje, že podľa jeho konštantnej judikatúry nie je dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP paušálne tvrdenie o nedostatočne zistenom skutkovom stave, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu (3Cdo/26/2017, 4Cdo/56/2017, 5Cdo/90/2017, 8Cdo/187/2017). Súlad tohto právneho názoru s Ústavou Slovenskej republiky posudzoval ústavný súd napríklad v uznesení sp. zn. II. ÚS 465/2017, nedospel však k záveru o jeho ústavnej neutržateľnosti.

9. K námietkam žalovaného týkajúcim sa nedostatočného odôvodnenia dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu treba uviesť, že k naplneniu práva strany sporu na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia dochádza tým, že všeobecné súdy zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neutržateľné ani prijaté v zrejmom omyle. Povinnosťou súdu je presvedčivo a správne vyhodnotiť dôkazy a svoje rozhodnutie náležite odôvodniť (§ 220 CSP a § 393 CSP, I. ÚS 243/2007), pritom starostlivo prihliadať na všetko, čo vyšlo počas konania najavo, vrátane toho, čo uviedli strany sporu. Z odôvodnenia súdneho rozhodnutia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Všeobecný súd by mal vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení svojho rozhodnutia dbať aj na jeho celkovú presvedčivosť, teda prijateľnosť, racionálnosť a presvedčivosť jeho skutkových aj právnych záverov pre širšiu právnickú aj laickú verejnosť. Všeobecný súd musí súčasne vychádzať z materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov - od 01. júla 2016 strán sporu (IV. ÚS 1/2002, II. ÚS 174/04, III. ÚS 117/07, III. ÚS 332/09, I. ÚS 501/11). Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05, II. ÚS 76/07, obdobne Kraska c/a Švajčiarsko). Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva teda nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko, Hiro Balani c. Španielsko, Georgiadis c. Grécko, Higgins c. Francúzsko).

10. Z nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 245/2022 zo dňa 20. septembra 2022 vyplýva, že „arbitrárnosť a zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí všeobecných súdov sú najčastejšie dané rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prerokúvaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Uvedené nedostatky pritom musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 ústavy (m. m. II. ÚS 336/2019).“ Svojvoľňa (arbitrárnosť) sa v zásade môže prejavovať vo dvoch podobách: ako procesná svojvoľňa, teda hrubé alebo opakované porušenie zásadných ustanovení

právných predpisov upravujúcich postup orgánu verejnej moci, alebo ako hmotnoprávna (meritórna) svojvôľa, teda extrémny nesúlada medzi právnym základom pre rozhodovanie vecí a závermi orgánu verejnej moci, ktoré sú vo vzťahu k tomuto právnemu základu neobhájiteľné všeobecne akceptovateľnými výkladovými postupmi (II. ÚS 576/2012). O arbitrárnosť súdneho rozhodnutia ide aj vtedy, ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (III. ÚS 305/08, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

11.1. Dovolací súd dospel k záveru, že rozsudok súdu prvej inštancie aj rozsudok odvolacieho súdu spĺňajú vyššie uvedené kritériá pre odôvodňovanie rozhodnutí v zmysle § 220 ods. 2 CSP a § 393 CSP, preto ich nemožno považovať za neodôvodnené či zjavne arbitrárne (svojvoľné). Potrebné je zdôrazniť, že prvoinštančné a odvolacie konanie tvoria z hľadiska jeho predmetu jeden celok (m. m. IV. ÚS 372/08, IV. ÚS 350/09) a určujúca spätosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu. Ak odvolací súd v plnom rozsahu odkáže na dôvody rozhodnutia súdu prvej inštancie stačí, keď v odôvodnení rozsudku poukáže na relevantné skutkové zistenia a stručne zhrnie právne posúdenie veci; rozhodnutie odvolacieho súdu v sebe po obsahovej stránke zahŕňa aj odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie. Pritom platí, že súd v opravnom konaní nemusí dať odpoveď na všetky námietky uvedené v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú (podľa názoru súdu) podstatný význam pre rozhodnutie o odvolaní a zostali sporné alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktoré je predmetom preskúmania v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05).

11.2. Dovolací súd konštatuje, že odôvodnenie rozsudkov okresného aj odvolacieho súdu v posudzovanom spore zodpovedá základnej (formálnej) štruktúre odôvodnenia rozhodnutia. Súslednosti jednotlivých častí odôvodnení a ich obsahové (materiálne) náplne zakladajú súhrnne ich zrozumiteľnosť aj všeobecnú interpretačnú presvedčivosť. Z odôvodnení rozsudkov vyplýva vzťah medzi skutkovými zisteniami aj úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. V hodnotení skutkových zistení neabsentuje žiadna relevantná skutočnosť alebo okolnosť, argumentácia súdov je koherentná a rozhodnutia konzistentné, logické a presvedčivé; zvolené premisy aj závery, ku ktorým na ich základe súdy dospeli, sú prijateľné pre právnickú aj laickú verejnosť. Žalovaný v dovolaní neuvádza relevantné skutočnosti, ktoré by neboli zistené a vyhodnotené v konaní pred súdmi nižších inštancií.

11.3. Odvolací súd aj okresný súd sa spôsobom zhora uvedeným (v podrobnostiach pozri body 1. a 2. tohto rozsudku dovolacieho súdu) vypořádali so skutkovými zisteniami týkajúcimi sa existencie a platnosti kúpnych zmlúv, synalagmatickej povinnosti vydania bezdôvodného obohatenia, nepreukázaním statusu žalovaného ako spotrebiteľa a vzhľadom na jeho zastúpenie advokátom nadbytočnosťou dokazovania (až) v odvolaní namietaných skutočností, odvolací súd sa zaoberal vznesenou námietkou premlčania.

11.4. Ak dovolateľ namieta, že súd prvej inštancie bez vysvetlenia skonštatoval, že právny vzťah strán sporu nie je spotrebiteľský, dovolací súd upriamuje pozornosť na odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu, ktorý (v bodoch 21. až 26. odôvodnenia rozsudku) jasne a zrozumiteľne objasnil, že kúpne zmluvy z 08. augusta 2013 (odvolací súd uvádza dátum 08. marec 2013) a 20. mája 2015 by boli spotrebiteľskými v prípade ich samostatného posudzovania, ku ktorému vzhľadom na ich zabezpečovací charakter ale nedošlo. K zisteniu, či ide o spotrebiteľský právny vzťah medzi žalobcom a žalovaným by bolo podľa odvolacieho súdu potrebné zistiť (spotrebiteľský) charakter právneho vzťahu hlavného (medzi C. Q. a jej veriteľom), čo však vzhľadom k § 291 ods. 3 a § 296 CSP bolo nadbytočným. Z pohľadu odôvodnenia rozsudku dovolací súd konštatuje, že odvolací súd sa s touto odvolacou námietkou dostatočne vypořádal.

12. Žalovaný tiež súdom nižších inštancií pri argumentácii podporujúcej jeho názor o existencii dovolacieho dôvodu v podobe vady zmätočnosti vytkol, že nepriznaním statusu spotrebiteľa bol ukrátený na svojich právach v rámci procesu dokazovania alebo v rámci ex offio prihliadnutia na prípadné premlčanie žalovaného nároku.

13. Odvolací súd (opäť v bodoch 23. až 26. odôvodnenia jeho rozsudku) vysvetlil, že žalovaný bol v

konaní pred súdom prvej inštancie právne zastúpený advokátom, preto s odkazom na § 291 ods. 3 CSP súd prvej inštancie mohol aplikovať ustanovenia o koncentrácii konania. Dovolací súd k tomu udáva, že podľa § 291 ods. 3 CSP sa v prípade spotrebiteľa zastúpeného advokátom ustanovenie § 296 CSP nepoužije. Z dôvodovej správy k tomuto ustanoveniu zákona vyplýva, že ak sa spotrebiteľ nechá zastupovať advokátom, pojmovo stráca postavenie slabšej strany v konaní, pretože disponuje kvalifikovanou právnou pomocou. V spojení s tým zákonodarca v § 296 CSP stanovil, že v prípade spotrebiteľa zastúpeného advokátom sa ustanovenia o koncentrácii konania (zákonnej aj sudcovskej) aplikujú bez výhrad. Takéto odôvodnenie odvolacieho súdu nie je preto nedostatočné a nevykazuje znaky arbitrárnosti. Žiada sa dodať, že ukončenie zastupovania žalovaného advokátom počas plynutia lehoty na podanie odvolania je práve vzhľadom na inštitút koncentrácie konania správne aplikovaný už v prvoinštančnom konaní, irelevantné.

14. Dovolací súd nezistil, že nepriznaním statusu spotrebiteľa bolo porušené právo dovolateľa na spravodlivý proces, teda že by dovolateľ bol ukrátený na svojich právach v podobe ex offio prihladnutia „na prípadné premlčanie“ žalovaného nároku. Žalovaný totiž námietku premlčania (až v odvolacom konaní) vzniesol a odvolací súd sa ňou zaoberal (30. až 33. bod odôvodnenia jeho rozsudku), preto je irelevantné, či tak urobil ex offio, alebo na základe jej vznesenia žalovaným. Vychádzal z § 451, § 457 a § 458 OZ, zo synalagmatickej povahy právneho vzťahu bezdôvodného obohatenia získaného plnením z neplatného právneho úkonu (28. bod odôvodnenia) a z celého znenia § 107 OZ (na rozdiel od dovolateľa, ktorý argumentoval iba prvým a druhým odsekom tohto zákonného ustanovenia) tak, ako by tomu bolo aj v prípade, ak by posudzoval premlčanie ex offio.

15. Vo vzťahu k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci dovolateľ namieta „nedostatočné právne posúdenie spotrebiteľského záväzku a nesprávne právne zadefinovanie sporu“ a za právnú otázku, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená, vymedzil otázku, či sa má § 107 ods. 3 Občianskeho zákonníka vykladať v zmysle § 54a Občianskeho zákonníka tak, že v spotrebiteľskom spore je potrebné prihliadať na námietku premlčania aj v prípade synalagmatického právneho vzťahu.

16. Právna otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP je relevantná iba taká právna otázka, ktorú odvolací súd riešil, na jej riešení založil svoje rozhodnutie a dovolací súd sa zároveň ešte touto právnou otázkou vo svojej rozhodovacej praxi nezaoberal. V dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. b) CSP, by mal dovolateľ: a) konkretizovať právnú otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b) vysvetliť potrebu, aby dovolací súd ako najvyššia súdna autorita túto otázku vyriešil a c) uviesť, ako by mala byť táto otázka správne riešená. Ak vymedzenie právnej otázky absentuje, najvyšší súd nemôže pristúpiť k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili súd prvej inštancie a odvolací súd; v opačnom prípade by uskutočnil procesne neprípustný dovolací prieskum priesiaci sa nielen (všeobecne) koncepcii právnej úpravy dovolania a odvolacieho konania zvolenej v CSP, ale aj (konkrétne) cieľu sledovanému ustanovením § 421 ods. 1 CSP (porovnaj závery rozhodnutia sp. zn. 3Cdo/6/2017 použiteľné aj v súdnom spore).

17. Z obsahu dovolania (§ 124 CSP) vyplýva, že dovolateľ nesúhlasil so záverom súdov nižších inštancií o nepreukázaní statusu žalovaného ako spotrebiteľa a tvrdil nesprávne právne posúdenie spotrebiteľského charakteru záväzku. Dovolateľ však v konaniach pred súdmi nižších inštancií ani v dovolaní (obligatórne zastúpený odborne spôsobilým advokátom) nijako nereagoval, neuviedol tvrdenia ani relevantné argumenty nasvedčujúce jeho postaveniu spotrebiteľa vo vzťahu k názoru odvolacieho súdu o spotrebiteľskom charaktere kúpnych zmlúv v prípade ich samostatného posudzovania, ku ktorému odvolací súd ani súd prvej inštancie ale nepristúpili vzhľadom na ich zabezpečovací charakter k hlavnému záväzku, zistený okresným súdom v (inom) konaní o určenie vlastníckeho práva žalovaného k prevádzaným nehnuteľnostiam (čo bolo tiež dôvodom ich neplatnosti). Inak povedané, dovolateľ nespochybnil zabezpečovací charakter kúpnych zmlúv vo vzťahu k hlavnému záväzku, neoznačil za nesprávny záver odvolacieho súdu, že za týmto účelom by bolo potrebné zistiť (spotrebiteľský)

charakter právneho vzťahu hlavného (medzi C. Q. a jej veriteľom). Odvolací súd tiež uviedol, že uvedené skúmanie bolo vzhľadom na § 291 ods. 3 a § 296 CSP nadbytočným. V tejto súvislosti argumentoval dovolateľ jedine tým, že ak odvolací súd považoval za potrebné doplniť skutkový stav, mal dokazovanie vykonať sám, alebo vec zrušiť a vrátiť súdu prvej inštancie. Ako už bolo uvedené v predchádzajúcich riadkoch, odvolací súd z procesného hľadiska poukázal na § 291 ods. 3 a § 296 CSP a označil vykonanie ďalšieho dokazovania za nadbytočné (teda nepovažoval za potrebné doplniť skutkový stav). Pre účely dovolacieho konania z vysloveného vyplýva, že žalovaný vo vzťahu k tvrdenému nesprávnemu právnemu posúdeniu spotrebiteľského charakteru záväzku nevymedzil nijakú dovoláciu právnou otázkou tak, aby bola spôsobilým predmetom dovolacieho prieskumu. Žiada sa dodať, že dovolací súd nevyžaduje dokonalú formuláciu dovolacej otázky a ani sa striktne nezameriava len na to, či dovolateľ vymedzil prípustnosť dovolania formálne na konkrétnom riadku svojho podania, ale v záujme zachovania princípu rovnosti strán sporu a zásady právnej istoty nemôže „hádať“, čo povedal dovolateľ riskujúc, že prekročí dovolateľom vymedzený rámec dovolania.

18. Dovolateľ za právnou otázku, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená, označil otázku, či sa má § 107 ods. 3 Občianskeho zákonníka vykladať v zmysle § 54a Občianskeho zákonníka tak, že v spotrebiteľskom spore je potrebné prihliadať na námietku premĺčania aj v prípade synalagmatického právneho vzťahu. Za právnou otázku relevantnú z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP dovolacia súdna prax považuje iba takú otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej riešení založil svoje rozhodnutie. Z obsahu spisu ani z odôvodnení rozsudkov okresného a odvolacieho súdu nevyplýva, že súdy založili svoje rozhodnutia na riešení takto nastolenej právnej otázky; naopak súdy nižších inštancií sa riešením takejto otázky vôbec nezaoberali.

19. Dovolací súd uzatvára, že na základe dôvodov uvedených dovolateľom dospel k záveru, že nie je daná prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, čo by zakladalo odmietnutie dovolania. Vzhľadom na súčasne uplatnený dovolací dôvod spočívajúci v tvrdení existencie vady zmätočnosti, ktorá by bola porušením práva dovolateľa na spravodlivý proces [§ 420 písm. f) CSP], naplnenie ktorého dovolací súd nezistil, však dovolací súd dovolanie ako celok podľa § 448 CSP zamietol.

20. O trovách dovolacieho konania rozhodol dovolací súd tak, ako je uvedené v enunciiate tohto rozsudku prihliadajúc na úplný procesný úspech žalobcu v dovolacom konaní (§ 255 ods. 1 CSP a § 453 ods. 1 CSP).

21. Tento rozsudok prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.